

Szatanek József : Csányó vára - Čanjevo története és régészeti kutatása

Csányó vára (grad Čanjevo)

Gornja Rijeka közelében még egy, mára teljesen romba dőlt vár maradványai találhatók, melynek azonban az utóbbi időkben megkezdődött a feltárása. Ez a vár, Csányó (Čanjevo) vára, mely a hasonló nevű településhez közel eső egyik domb csúcsán helyezkedik el. Csányó egy kisebb birtokkal rendelkező vár volt, melynek földje a 13. században még Körös vármegyéhez tartozott. A birtok a 14. században nemes Jakob tulajdonában volt, majd a várat 1459-től 1517-ig, egy bizonyos Spiranec György (Gjuro Špinarec), aztán özvegye irányította. Őutánuk 1600-ig, a Prashóczy (Prašoci) család tulajdonába került. A csányói birtok 1677-től 1689-ig egy per tárgya volt, mely Jellasics Ferenc és Ivánovich Ferenc (Franjo Ivanović) között zajlott. A pert, miután sikerrel bizonyította örökösödési jogát, Jellasics Ferenc nyerte meg. Az 1745-ös esztendőttől, a csányói birtok tulajdonosai egy kis időre, Skerletz Zsigmond fiai le

ttek, akik a horvát szábor határozata szerint, gyámjukkal, Mijo Huszaniccal (Mijo Husanic) osztozkodtak rajta. Az 1848-as esztendőben (a jobbágyság megszüntetésének idejében), Csányó tulajdonosai Pásztory Károly (24 pusztá) és Zdenszaj Edvárd (30 pusztá) lettek. Az 1905-ös esztendőben, a feljegyzések szerint, a csányói, immár csanjevoinak nevezett birtok tulajdonosa, Weiss Mózes és Miklós családja volt. Az egykori csányói vár azonban, a jelentéktelen maradványai alapján lakott helyként, ekkorra már régóta felhagyott volt.

---/---

Csányó várának és birtokának története

A most Öregvárnak (Stari grad) hívott Csányó vára egy, a helyiek által Pećina-nak (kb. Kőszál, vagy Szikla) nevezett hegyen található. A vártető ma is nagyon jó kilátást nyújt a Kemléki, a Monoszló és a Medvevári

hegységre, s ez mindennél többet mond el, a vár múltbeli stratégiai jelentőségéről. A vár alatt, a „Cesta Varaždin” nevű autópálya építő cég egy kőbányát nyitott, ami nagyot lendített a váron végzendő műemléki munkálatokon is, ráadásul az említett cég, aktívan támogatta is azt. A számos kiemelkedő taggal is bíró Csányói családnak a 13. században számos birtoka volt, a Csanjevcsán (Čanjevčan) és a Preszecsno (Presečno) patakok, valamint a Lonja folyó felső folyása által határolt térségben. A Csányói nemzetséget (de genere Chanov) a mai ismereteink szerint, először 1265-ben említik meg, amikor is a császári káptalan előtt Gyurkó és Miklós, valamint a család többi tagja, eladja Vratna-i földjeit János fiainak Kriskónak és Istvánnak 20 márkáért

Ekkoriban a későbbi Körös vármegye még több kisebb nemzetségi megyére (zsupa), vármegyére (zsupanija) tagozódott. Ugyanígy a Dráva és a Száva közti térségben is egy sor olyan kisebb területet találhatunk, amit a latin források „comitatus”-nak neveznek, mint: Kemlék, Körös, Rojcsa (Rovišće), Ivanics, Csázma, Garics, Gerzence, Gordova (Grdevac), Verőce, Nováki, stb.. A Csányóiak, a kemléki nemesség tagjai voltak, de birtokaikat a körösi nemesek birtokai határolták. Az itteni kisebb nemzetségi megyéket és vármegyéket a 14. szd. közepén (egyesek szerint már a 13. szd. közepén, míg mások szerint csak a 15. szd. közepén) összevonják, s kialakítják belőlük az igen nagyterületű Körös vármegyét, mely magába foglalta a mai Kapronca-körösi megye egészét és a varasdi, zágrábi, valamint a Bjelovar-bilogorai megye egy részét. Eme új és hatalmas területi egység létrejöttével az új vármegye joghatósága alá vonták a korábban a kicsiny nagykemléki vármegyéhez tartozó csányói birtokokat is.

Kőszegi Iván bán 1290-ben szolgálatai elismerése miatt János fia Miklósnak adományozza a Körös vármegyei Csányó pusztá földjét. Az adománylevél a birtokot kifejezetten pusztának és néptelennek írja le, így feltehetőleg a Csányói család 1290-re vagy kihalt, vagy a nemzetségi megye megszűntével jobbágysorba süllyedt. Az adományozást még ugyanezen évben III. András király is megerősíti.

A bán által adományozott birtokot Miklós fia Mátyás 50 márkáért eladja nemes konszkai „Kis” Jakab mesternek. A császári káptalan 1312-ben másolatban kiadja III. András adománylevélét melyben megemlíti a csányói birtokhatárokat is. A birtokot ekkoriban a Lupoglava hegy a Csányó patak és a Pakába vezető út határolta. A Kiss Jakab által bírt birtokot eztán nemes Farkas fia Imre is megpróbálta elragadni, akit 1323-ben Miklós bán is megerősített abban, hogy Iván bán adománylevele alapján, neki is joga van a birtokra. A Miklós bán féle okirat alapján Imre, valamiféle rokonságban állhatott az Iván bán által megadományozott Miklóssal. Azonban, már a következő évben (1324.) a körösi megyegyűlés megsemmisíti Miklós bán határozatát, így Miklós bán újból konszkai „Kis” Jakabot erősíti meg csányói birtokában. Csányó az ő illetve leszármazottjai tulajdonában maradt az egész 14. századon át.

Zsigmond király uralkodásának viharos évei nyomokat hagytak Csányó birtokosainak életében is. Miután úgy tűnt, hogy maga Zsigmond király is odaveszett az 1396-os nikápolyi csatában, helyette Nápolyi Lászlót kiáltották ki királlyá. Ám Zsigmond a vesztes csata után egy évvel visszatért, s azonnal az ellenségeinek összehatalmításába kezdett, míg a hozzá hűségesekeket megajándékozta. Így 1397-ben, Zsigmond megerősíti nemességükben és minden birtokukban a szenternyei (kustyerolci) Mihályt és Tamást, majd hadi szolgálataikért, nekik adományozza Kamesnica (Kamečica), Kosztanyovc (Kostanjevec Riječki), Csányó, Preszecsna (Presečno) Szenternye (Sv. Jernej/Gučerovec) és Salamonovc (Šalamunovec) birtokait. A hűtlennel pedig, az un. „véres, körösi országgyűlésen” kegyetlenül leszámolt. A leszámolás következményeként széleskörű lázadás tört ki Horvátországban, de Tamás is és Mihály is Zsigmond hűségén maradt, s ezért kapták a fenti birtokokat. Csányó egykori birtokosai Nápolyi László pártján állhattak, amit egy 1403-as okirat is bizonyít, melyben az áll, hogy csányói Miklós fiai ajándékot fogadtak el Bebek Imre várnai priortól, Nápolyi László nevében.

A 15. szd. második felében, Csányó tulajdonosa a Spirancsics (Špirančić) család, 1459-től Spirancsics György, majd 1505-től özvegyéé, Klára asszonyé. A királyi adóhoz szükséges füstadó 1495-ös és 1500-as összeírásakor a csányói birtokon 12, illetve 11 portát számoltak össze, ami azt jelenti, hogy a csányói birtok, 11-12 jobbágytelekből állt. A kivethető füstadó a következő, 1507-es összeírásakor, azaz már Spirancsics György halála után, jelentősen leesett, s a jobbágytelkek száma az egész 16. század folyamán nem lépte át egyszer sem az ötöt. A Spirancsics család után a csányói birtok a Praschóczy (Praškoci) család kezére került. A Praschóczy család 1513. és 1517. között juthatott a birtokhoz, mivel 1513-ban még a Spirancsicsket említik tulajdonosként, de 1517-ben, már a Praschóczyakat találjuk új tulajdonosként.

A 15. szd. végén, a Praschóczy László és György tulajdonában, még csak a Körös vármegyei Prasóc (Prašovec) és Morawecz volt, de ekkoriban jelenik meg Praschóczy György, a nemesi szék tisztségviselőjeként is. Ám a következő, 16. század a Praschóczy család felemelkedését hozta. Mind hatalmasabbakká váltak, s a kezükön lévő birtokok is virágoztak, így 1517-ben, Csányó mellett számos más uradalmuk is volt, részben saját tulajdonukban részben más birtokosokkal együtt társtulajdonukban. Ezenkívül a család tagja számos tisztséget és funkciót viseltek, pld. Praschóczy István, akárcsak 20 évvel korábban Praschóczy György, is viselt tisztséget a nemesi széknél, de ő volt Körös vármegye nyugati járásának dikátora is.

A Horvát királyságot a 16. szd. harmincas éveire teljesen legyőngítette a török hódítás, a fosztogatások és az éhínség, valamint a két királlyal járó polgárháború. Johann Katzianer, Gara (Gorjana) alatti 1537-es veresége fordulatot hozott a törökellenes háborúban, s a harcok, immár horvát területeken folytak. Ebben a helyzetben a király is és a nemesség is belátták a végvárak szükségességét, így egy új védelmi rendszer kialakításába kezdtek a Horvát királyságban, de különösen Szlavóniában. A rendszer, a határterületen található földesúri és az újonnan felépítendő, erősítésekre támaszkodott.

Az 1550-es esztendő egy nagy török hadjáratral kezdődött, ami a Horvát királyság északnyugati részét, Körös és Ivanics környékét érintette. A török 1552-ben elfoglalja Verőcét és Csázmát, míg Dombrót (Dubrava) a lakosai felgyújtották és elmenekültek. Verőce, Csázma, Monoszló (Moslavina) és a Száva menti Usztilonja elestével a törökök elérték szlavóniai hódításuk legnyugatibb végét. Az új védelmi rendszer, a Dráva menti Szentgyörgytől (Đurđevac), Sziszekig (Sisak) húzódtott, mely sikeresen állította meg a további hódító törekvéseket. Csányó vára is e védelmi rendszer részét képezte. A határőrvidék legfőbb parancsnokának 1553-ban Ungnad Jánost nevezték ki, helyettesévé, pedig Lenkovics Iván, zenggi kapitányt, aki 1553. március elsején letette a grazi haditanács asztalára a horvát végvidék védelmében szükségesnek ítélt javaslatait. A javaslatában indítványozta, hogy a védelem első vonalában elhelyezkedő Csányóba, 32 martalócot helyezzenek, majd Csányó mellett megemlítette még pld. Apatovácot, Golgoncát (Glogovnice), Topolócot, Nagykemléket, és még sok más várat és helységet is.

Tekintet nélkül arra, hogy végül is hány martalócot vezényeltek Csányóba, a jelentés arra utal, hogy ekkoriban már volt vár itt. Néhány évvel később, 1557-ben erre írásos bizonyíték is kapunk, mégpedig a Zágrábban megtartott közös horvát-szlavón rendi országgyűlés záradékában, ahol Csányó várát, kifejezetten castri Chanyo-ként említik meg, ami Praschóczy István tulajdonában volt, noha a tulajdonlás körül némi zavar tűnik fel. Ugyanis Csányó birtokának egykori tulajdonosai, megkísérelték visszavenni egykori tulajdonukat. Erről Ferdinánd egy szintén 1557-es okirata tanúskodik, melyben megerősíti nemességükben Spirancsics Györgyöt, Ferencet és István, valamint birtokaiban, többek között a Körös vármegyéhez tartozó csányói birtokokban is (Chyano in Crisiensis... comitatibus). Ám a Spirancsics család kísérlete sikertelen maradt, mert Csányó már a következő évtől egészen a 17. szd. első évtizedéig a Praschóczy család nevéhez kötődik. Csányó (mint Tschenia) nevét 1557-ben újból főlemlítik Bécsben, amikor is a stájer, a karantán, és kranjai rendek képviselői megvitatják a horvát-szlavón végvárak helyzetét, állapotát.

Ferdinánd, 1563-ban egy bizottságot küld ki a végvidékre azzal a feladattal, hogy mérjék fel a terepen végvárak állapotát és tegyenek javaslatokat a módosításukra és a védelem költségeinek csökkentésére. A bizottság a jelentésében Csányóban és Humban csak őrhelyeket, fából épített őrgórékat említ, így felmerül a kérdés, hogy a jelentésben miért nevezik Csányót őrgórénak, fából készített őrhelynek? Hogy mi is az, az őrgóré? Milan Kruhek szerint: az őrgóré, négy faoszlopra, vagy egy magas fára felépített házacska, de őrgóréként szolgálhatott bármilyen öreg vártorony, vagy templomtorony is. Az őrgóréknak az egymáshoz mért távolsága csak annyi lehetett, hogy kölcsönösen kommunikálhassanak egymással, akár jelzőtűzzel, akár mozsárlövéllel, vagy harangszóval. Egy-egy őrgóré legénysége, 6-12 őr tett ki. A fentiekből látható, hogy az őrgóré nem azonos a várral, hanem csak egy őrhely volt, ahonnan veszély esetén riaszthatták a közeli vár katonaságát, vagy a lakosságot. Ám az is lehetséges, hogy Csányó vára ekkoriban hasznavehetetlen rom volt csupán, s csak később építették újjá, mivel 1568-ig egyáltalán nem tesznek róla említést, de erre csak az ásatások végeztével lehet magyarázatot adni.

A török jelenléte, súlyos nehézséget jelentett Körös vármegye életében, így Szentgyörgyi Ambróz 1554-es adókimutatásában arról ír, hogy a megye négy járásából kettő teljesen elnéptelenedett. A csányói birtok sem járt különül. Míg a birtokon a 15. szd. végén, illetve a 16. szd. elején 11, illetve 12 portát számláltak, addig a 16. szd. első felében, csak 4-5, a közepén, csak 2-3, míg 1596-ban csak egy adózó portát találtak. Az állandó török jelenlétet jól mutatja az, az 1568-as jelentés, mely arról számol be, hogy a lakosság

éjszakára a közeli várba száll meg, amit csak pirkadatkor hagynak el. Csányó várát újból, 1568-ban, aztán 1669-ben, majd 1570-ben említik meg az országgyűlési okiratok, amikor a tulajdonosa Praschóczy Kristóf volt.

A szabor utasítására, 1588-ban, összesen 20 martalócot biztosítanak Csányó, Hum, Hrasztlnica és Kemlék részére. Egy évvel később, viszont az áll a számor záródokumentumában, hogy Csányóba és Kemlékbe, valamint más helységekbe, csak 10 martalócot szállásolnak be, melyek parancsnoka a csányói birtokos, Praschóczy György lett.

Az 1577-es esztendőben, a szlavón végvidéket, több-kisebb, a nagyok várak körül kialakított parancsnokságra osztják. Csányó, Bikszáddal, a Száva menti Novigráddal, Hrasztlnicával, Rakolnokkal, Lovrecsinával és Hummal együtt a zágrábi parancsnokság alá került. A fenti várak összesen, az alábbi felszereléssel bírtak: 2 nagyobb ágyúval, 4 közepes űrméretű ágyúval, 3 kisebb seregbontóval (?), 11 kisebb vaságyúval, 124 puskával, 37 kézi-puskával, 40 centi löporral, 1 font és 11 centi ólommal és 200 hosszú kopjával. Mindezeket, 8 ágyúra és 300 puskára kívánták emelni.

Csányó vára a 17. szd. elejére, eltűnik az írásokból, s 1608-ban, csak faluként, mégpedig egy un. egyfalvas kemléki nemes birtokaként említik meg. A török hódítok viasszasorulása után a vár jelentősége megszűnt, s a várhegy lábánál egy barokk kúriát építenek fel. A csányói Öregvárat 1718-ban még egyszer megemlítik, amikor is Antolić Dorottya kegytárgyakat adományozott a körösi pálosoknak. Az adományért 3 jobbágya kezesskedett, akik egyike, a csányói várkastély alatti szőlőbirtokon élt

Jelentés a csányói Öregvárban, 2003-ban végrehajtott régészeti kutatásokról és műemlékvédelmi munkálatokról.

Csányó középkori várának léte nem volt ismeretlen se a régészek, se a történészek előtt, ám a krónikus pénztelenség és az érdektelenség miatt sokáig semmiféle kutatást sem végeztek a várral kapcsolatban. A helyzetben akkor következett be változás, amikor az egész várhegyet odaadták a Letenye – Zágráb közti autópályát építő kivitelezőnek, hogy a várhegyből kinyert kőanyagot az útépitéshez használja fel. Ám amikor a kőfejtés már a fenyegette várat, leállították a munkálatokat. Eztán 1998. márciusában egy bizottság látogatott

ki a várhegyre, ahol Amelio Vekić régész megállapította, hogy a robbantások miatt a vár romjai jelentős sérüléseket szenvedtek. Ezért, a régészeti feltárások és a műemlékvédelmi munkálatok megindításáról döntöttek, melyhez a pénzt és a szakmai felügyeletet is biztosították. Mindez idáig Csányó története csak Tatjana Tkalcé 2002-es összefoglaló cikkéből volt ismert. Ám az adatok elégtelen volta szükségessé tette egy új összefoglalás elkészítését, amit Janja Sekula végzett el. Az ő történeti forrásokon alapuló munkája kiszélesítette az ismereteket, ami már lehetővé tette a régészeti munkák megindítását is, hogy az adatokat a feltárásokkal ellenőrizték, illetve kiegészítsék. Persze azt is el kell mondanunk, hogy Csányóról az említésén kívül nem lehetett tudni semmit sem, se azt, hogy mennyi fala, tornya, lakóépülete, stb. volt, se azt, hogyan éltek lakosai. A régészeti kutatások első fázisának csak tájékoztató jellege volt. Tekintettel a romokat ellepő dús növényzetre, az első lépcsőben ki kellett tisztítani a területet. A növényzet eltávolítása után váltak csak láthatóvá a vár sérülései, amit a több száz éves pusztulás és a kőbánya robbantásai idéztek elő. A második fázisban megkísérelték a helyiségeket megtisztítani és a még álló falakat kiszabadítani a rájuk omlott kötőanyag alól. A kibányászott kő- és kevés téglanyag, a várakokba került összegyűjtésre, hogy ne akadályozza a feltárásokat és hogy kéznél legyen a felújításhoz. Ezután került sor a várplató nagy részét borító, mintegy 10 cm-es humuszréteg eltávolítására a vár legmagasabb részén. Erre a várhegy meredeksége miatt volt szükség, mivel így sikerült megakadályozni, hogy az építőanyag a mélybe omoljon, továbbá így előbb váltak megfigyelhetővé a megmaradt falak teljes magassága, a hegyoldalba alapozott alaprétegek, s így az erózió veszélye is csökkent. A fázis végeztével elfogyott a pénz, így az ásatási idény is lezárult. A feltárt falak, geotextillel fedték le, a munkásokat akadályozó, és a lelőhely atmoszféráját befolyásoló kitermelt földhalom pedig elvitelre került. Az első ásatási idényben nem készítettek mélyebb kutatóárkokat, így semmi különleges, vagy szenzációs lelet sem került elő, ám láthatóvá vált a várterület minden jelentősebb része.

Összességében, az első ásatási évadban sikerült meghatározni jó néhány érdekes régészeti tény. A várat vastag, palástfalas fal övezte, melyből mára csak az északi oldalon maradt fenn két hosszabb és magasabb szegmens (helyenként 5 m). E falszakasznak a közepén, egy félkör alakú torony van, mely kb. 2 méterrel ugrik ki a falsíkjából. A torony sajnos teljesen megsemmisült a kőbányához szükséges kutatófúrások miatt, azonban a pontos szerkezetére valószínűleg az alaprétegekben rá lehet lelteni. A fal egy félkörívvel a jelenleg láthatóak szerint, az élő sziklának támaszkodva záruk. A szikla utáni fal valószínűleg némileg magasabban folytatódva teljesen körbefoghatta a várplatót. A központi magaslaton a falkoronánál kb. 10 cm-l mélyebben több, különböző irányba tartó falak figyelhetők meg. E falak szerkezetéről, vastagságáról és irányultságáról, csak a kutatások későbbi fázisban lehet biztosat mondani. A várplató délnyugati csúcsán, egy téglalap alakú építmény sarkát sikerült feltárni, egy a falat erősítő, utólagos támpillérral. Az ide ferdén becsatlakozó alapfal, más szerkezetű. Összességében a maradványok egy nagylélegzetű átépítésre utalnak, mely érintette szinte a vár belső szerkezetének egészét. Az átépítés során, a korábbi falakat elbontották, és újjászervezték a vár egész belső térszerkezetét. A várplató valamivel mélyebben lévő északnyugati részén, ott ahol a kotrógépek már elbontották a vár nagyobb részét, egy meglehetősen vastag, egyenes oldalú oszlopalapozásra találtak. Az oszlop nagy valószínűséggel a vár legkorábbi fázisához tartozó lakótorony része lehetett. A várplató északkeleti rész lejtőjének legmagasabb pontján egy falkoronát lehet megfigyelni, ami feltehetően egy, a szűk udvar felé forduló lakóépület maradványa lehet. Valószínűleg itt lehetett a vár legérdekesebb része, s ide lehet rekonstruálni a kapukörnyéket is. Szinte biztos, hogy a várépítők egy sziklába vágott árkot is készítettek ide. A fentiekből már képet kaphatunk a vár védelmi szerkezetéről. A már említett északi fal, keleten a sziklába vágott árok pereme felett húzódott. A keleti falszakaszban lehetett a várkapu, melyen át a várudvarba, illetve a vár belsejébe lehetett jutni. Feltehető, hogy a kapu, egy ma még elő nem került, keleti toronyban nyílt. A kapuhoz, az árkon át egy fából ácsolt híd vezethetett. Annak is fennáll a lehetősége, hogy a sziklaárok túloldalán is volt egy kapuval ellátott elő-torony. A vár déli részét, falak és épületek alkothatták, de elrendezésük ma még nem világos. A várfalakat klasszikus módon építették meg. A falak külső és belső palástját, külső oldalukon megmunkált mészkőből rakták ki, majd a palástfalakat, kisebb, alakatlan kődarabokkal töltötték fel, amit mészhabarcscsal kötöttek össze. A váron belül található lakóépületeket szintén kőből építették, melyeknek csak a látható oldalát munkálták meg. Középkorinak meghatározott téglák csak leletként kerültek elő, eredeti helyüket, eddig nem sikerült meghatározni.

A vár megtisztítása illetve feltárása során, eddig még nem kerültek elő igényesebben megmunkált, profilozott kövek, vagy épületplasztikák. A leletek zömét kisebb-nagyobb, helyi eredetű mészkő adja. A feltalált téglák mennyisége is igen csekély. Egy egyben maradt téglák 30x14x8 centimétert tesznek ki, de vannak 6 centi magasak is. Érdekes, hogy ilyen méretű (un. klosterform) téglákat a 11-14. szd. során használtak, míg a későbbi téglák már nagyobb méretűek. A humuszréteg eltávolítása során igen jól kiégetett, minőségi háztartási kerámiatöredékek (korsó, edény, stb.) kerültek elő. Érdekesekek a zöldmázas, domborművekkel díszített kályhaszem töredékek is,

ami arra utal, hogy a feltalálási helyükön egy vagy több fűtött helyiség is lehetett. A kályhaszem leletek minősége, azt mutatja, hogy Csányó vára több volt egy végvárnál, azaz egy igazi nemesi lakhelyként szolgált. Üvegleteként, egy palack feneke maradt fenn. A féMLEleteket, pedig különböző nyílhegyek képezik. Az összes leletről elmondható, hogy 15-17. századi eredetűek.

Noha a régészek körében máig él az a feltevés, hogy Csányó vára a tatárjárás körül épülhetett fel, de ezt az eddigi feltárások nem erősítették meg, sőt a leletek is a 15-17. századra utalnak. Ráadásul, az első említése csak 1553-ban következett be. Ennek ellenére, az ásató régészek a vár keletkezését, a 15. századra, vagy egy kicsit korábbra teszik, és úgy vélik, hogy a felépítése a Spirancsics családhoz köthető, sőt a Praschóczy család is az ősi várat használta és a 16. szd. folyamán, ellátták mindazon kellékekkel, ami egy végvárnál szükséges lehetett. Mindenesetre a végső következtetéseket, még korai lenne megtenni.

Fordította: Szatanek.jozsef@chello.h

Források:

Đuro Szabo: Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji, 1920. Zágráb.

Branko Nadilo: A Kemléki hegység (Kalničko gore) várai (Građevinar folyóirat 2004/56. évfolyama 6. száma)

http://www.visoko.hr/utvrda_canjevo.htm

Fotók: Keserű László (Magyar Várarchívum Alapítvány – 2016)

Megközelítés: Jó minőségű, de keskeny műút fut a vár bal oldalán lévő völgyből, melyen haladva a dombhát nyergéig kell eljutni. Itt egy jobbra tartó földútra fordulva az autót leparkolhatjuk és az utat követve negyedórás sétával szintemelkedés nélkül lehet eljutni a várba.